

O'SIB KELAYOTGAN YOSH AVLODGA HARBIY TEKNIKA TO'GARAKLARINI TASHKILLASHTIRISH VA ULAR BILAN A'MALIYOTDA TADBIQ ETISH

Sultonov Sardorbek No'monjon o'g'li

FarDU harbiy ta'lim fakulteti

Annotatsiya: *ushbu maqolada harbiy-texnik to'garak o'smirlarida texnikaga harbiy mavzuda tadqiqot ishlarini, loyihalashtirish, texnik vositalariga xizmat ko'rsatish va shu kabilar qiziqish uyg'otadi, ya'ni Qurolli Kuchlar safiga mutaxassislar tayyorlash uchun imkoniyat yaratadi. Ta'lim muassasalarida radio xavaskorlikni loyihalashtirish, karting, yosh avtomodelchi, motosportning boshlang'ich shakllari, harbiy-amaliy uchkurash va boshqa harbiy-texnik sport turlari bo'yicha to'garaklar tashkil etishga alohida e'tibor berish lozim, zero ular o'quvchilardan ma'lum texnik bilim, malaka va jismoniy tayyorgarlikni talab qiladi. Bu to'garaklar uchun moddiy-texnik mablag'lar va imkoniyat yaratilishiga erishmoq zarurligi haqida fikr yuritilgan*

Harbiy rahbar, "Vatanparvar" MKT qo'mitasi u yoki bu to'garakni tashkil etishda tashabbuskor bo'lishi lozim. To'garaklarga ishtirok etishni istagan o'quvchilar 10 tadan guruh bo'lib, to'garakni tashkil etiladi. Biroq yodda tutish lozimki "Vatanparvar" MKT qo'mitasi hatto imkoniyat mavjud bo'lganida ham ta'lim muassasasi qarori va ishtirokisiz hech bir to'garakni tashkil eta olmaydi, zero u ma'muriy funksiyalarga ega emas. "Vatanparvar" MKT qo'mitalari mustaqil emas. balki ma'muriyat yordamchisi sifatida faoliyat ko'rstadi. Shu bois to'garaklar "Vatanparvar" MKT emas, maktab to'garaklari deb yuritiladi. Bu bilan to'garaklarning ta'lim muassasasiga huquqiy qarashligi ta'kidlanganday bo'ladi.

Harbiy rahbar o'q otish va harbiy texnik to'garaklar ishini tashkil qiladi va yo'naltiradi, mashg'ulotlarni olib borish uchun fan (ko'proq mehnat va fizika) o'qituvchilari, ota-onalar, muxandislar, texniklar, harbiy ofitser va serjantlari, to'garaklarda uzoq yillar muvaffaqiyatli ishtirok etib kelgan yuqori snnf o'quvchilarini jalb qiladi va o'zi, albatta, bir yoki bir necha to'garak mashg'ulotlarini olib boradi ta'lim muassalarida, ayniqsa, o'q otish, texnik modellashtirish, avtomotosport, radio ishi kabi to'garaklar katta qiziqish uyg'otadi. Bu to'garaklar harbiy qismlar tomonidan moddiy yordam yaxshi tashkil etilgan, moddiy bazani yaratish va ta'minlashda nafaqat boshlang'ich, balki tuman va "Vatanparvar" MKT qo'mitasi faol qatnashgan ta'lim muassalarida ko'proq faoliyat yuritadi. Ko'plab "Vatanparvar" MKT boshlang'ich tashkilotlarida o'quvchilarni tayyorlash dasturlari to'garaklar uchun tuzilgan. Ular asosida ta'lim va maktabdan tashqari muassasalar uchun mudofa-sport to'garaklari namunaviy dasturlari yotadi. Masalan: "Yosh o'qchi" to'garagiga 10-13 yoshdagi o'quvchilar qabul qilinib, dasturga muvofiq ular 10-12 kishilik o'quv guruhlariga birlashtiriladi.

Mashg'ulotlar olib borish uchun jamoatchi instruktor o'qtorlar va murabbiylar, zaxiradagi ofitser va serjantlar, razryadli o'qchilar, harbiy rahbarlar va jismoniy tarbiya o'qituvchilari jalb etiladi. Buning uchun ular o'q otishga o'rgatish metodikasi va o'q otish texnikasi bo'yicha seminarlarda tayyorgarliklar o'tkaziladi. Barcha o'quv otishlari instruktor (murabbiy)lar rahbarligida dasturga qat'iy muvofiq tarzda va xavfsizlik choralariga amal qilinib o'tkaziladi. O'q otish pnevmatik miltiqdan olib boriladi. 14 yosh va undan katta o'quvchilar "Mohir mergan" to'garagida shug'ullanishlari mumkin. Asosan, kichik kalibrli miltiqdan otiladi. Ta'lim to'garak azosi musobaqalarda "Salomatlik" jismoniy tarbiya sog'lomlashtirish kompleksi me'yorlarini bajarganida tugallangan hisoblanadi.

Musobaqa o'tkazish uchun kamida uch kishilik hakamlar hay'ati tuziladi, uning tarkibida tegishli toifaga ega bo'lgan hakam kiritilishi shart. Ta'lim muassasalarida shuningdek, 4 yillik dastur bo'yicha shug'ullangan razryadchi-sportchilar tayyorlash to'garaklari tashkil qilinishi mumkin. Bu to'garaklarda shug'ullanishni istovchilar ota-onalari ta'lim muassasasi direktori va vrach ruxsatiga (yozma roziligiga) ega bo'lishi shart. To'garak a'zosi amaliy otishga faqat qurol bilan muomala qilishni o'rgangan, "Otishlar davrida tir va otish joylarida o'zini tutish yuriqnomasi"ni o'zlashtirgach va daftarga bu yo'riqnomasini bilishi to'g'risida shaxsan imzo chekkach qo'yiladi. O'z navbatida o'qituvchi bu yo'riqnomani o'tkazganini imzosi bilan tasdiklaydi.

Ta'limning birinchi yilida o'smirlar razryadlari bo'yicha sportchilar tayyorlanadi. Ikkinchi yili — III razryad; uchinchi yili — II razryad; to'rtinchi yili — I razryad sportchilari tayyorlash amalga oshiriladi. O'quv yili oxirida (birinchi yil mustasno) "tir va otish joylarida o'zini tutish yuriqnomasi"si bo'yicha yaxshi bilimni namoyish etgan va III - sport razryadiga ega bo'lgan sportchilarga "Sport bo'yicha hakam" unvoni berilishi mumkin.

Bu unvonga da'vogar o'quvchilar butun nazariy ko'rikni: kichik kalibrli miltiqning tuzilishi; aniq o'q otish texnikasi asoslari; musobaqa qoidalarini bilishlari, shuningdek murabbiy ko'rsatgan mavzulardan biri bo'yicha nazariy mashg'ulot o'tkaza olishi kerak. To'garaklarning namunaviy dasturlari o'quvchilarni har tomonlama tayyorlash maqsadini ko'zda tutadi, nazariy tayyorgarlikdan tashqari. Texnik, jismoniy, psixologik va taktik tayyorgarlikni qamrab oladi. To'garaklarda ta'lim jarayonida tarbiyaviy vazifalar ham hal etilatsi. To'garak rahbari qatnashchilarda mexnatga halol munosabatni tarbiyalaydi, ularda uyushqoqlik va intizom, kattalarga hurmatni shakllantiradi. To'garakda tarbiyaviy ishlar muvaffaqiyatining zaruriy sharti, mashg'ulotlarni aniq tashkil etish, rahbarning yuqori talabchanligi, mashg'ulotlar, ta'lim muassasasi va xayotda o'zini tutish me'yorlariga amal qilishdir.

To'garak rahbari o'quvchilarning umumta'lim fanlari bo'yicha o'zlashtirishning muntazam kuzatib borishi, sinf rahbari va ota-onalari bilan muloqotda bo'lishi zarur. Namunaviy dasturlar shuningdek radiosport, yosh o't uchiruvchilar, yosh kinologlar to'garaklari uchun ham tuzilgan. Mudofaa va harbiy-texnik to'garaklar ishini tegishli

o'quv fanlari dasturini o'rganish bilan bog'lash, o'quvchilarga ular bilgan tayyorlanayotgan modellar tuzilishi va ishlashi, kichik o'lchamli mashinalar, radioasboblarning tuzilishi asosida yotgan qonunlarni eslatib borish zarur. To'garak a'zolari amaliy ishlarini harbiy ish bilan bog'lab, u yoki bu ilmiy qonun va qonuniyatlar harbiy texnikada qachon va qanday qo'llanishini ko'rsatib borish lozim. Har qanday to'garak bo'lg'usi jangchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash uchun keng imkoniyatlarga ega. Mashhur kishilar hayoti Shiroq, Spitamen, Abruy, Mo'qanna kabi ozodlik uchun kurashgan kurashchilar, Amir Temur, Bobur, Jaloliddin Manguberdi kabi sarkardalar, II - jahon urushining O'zbekistonlik qahramonlari jasoratlari yoshlarda oldlaridagi maqsadga erishish yulida saboq va qat'iyat, fuqarolik burchi — Vatan himoyasiga intilishning yorqin misollar bo'la oladi.

To'garak ishlarini tashkil etayotib yodda tutish zarurki, uning muvaffaqiyati amaliy yo'nalganlik va natijalik, shug'ullanuvchilarga. u yoki bu harbiy mutaxassislik bo'yicha turli bilim, malaka va ko'nikmalarni egallashda ko'maklashuvchi turli metodlar bilan shug'ullanadi. Har yili to'garak ishlariga yakun yasalib, o'quvchilar texnik ijodkorligi ko'rgazmalari tashkil etiladi, ularning ayrim ishlari namoyish qilinadi.

Shunday qilib, to'garaklarning asosiy vazifalarini ta'riflash mumkin:

a) "Vatanparvar" MKT a'zolari to'garak qatnashchilarning mudofaa-ommaviy ishlarda faol ishtirokini ta'minlash, ularni vatanparvarlik, halkaro totuvlik, Vatan himoyasiga doimiy tayyorgarlik, O'R QKga muhabbat ruhida tarbiyalash; yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash ishlarini olib borish;

b) Halq qaxramonlik ananalarini keng targ'ib qilish "Vatanparvar" MKT maqsadlari, vazifalari, faoliyatini tushuntirish, davlat mudofaa qobiliyatini mustaxkamlashga zaruratini tushuntirish;

v) Yoshlarni O'R QK bugungi holati, qo'shin turlari; avtomobil, mototsikl, radiostansiya qurilishi va vazifasi, elektr-radiotexnika, modellar va loyihalashtirish asoslari bilan tanishtirish;

To'garak mashg'ulotlari darsdan bo'sh paytlarda "Vatanparvar" MKT tasdiqlagan dasturlar bo'yicha xavfsizlik qoidalariga amal qilib olib boriladi. Xavfsizlik choralariga o'q otish musobaqalari va turli otishlarni o'tkazishda katta e'tibor beriladi. Otish paytida xavfsizlik uni aniq tashkil qilish, yo'riqnomalarga qat'iy amal qilish hisobiga ta'minlanadi.

Qurolni o'qlashga fakat otish joyida "O't och" signalidan so'ng ruxsat etiladi. O'qlashdan avval stvolda begona narsalar yo'qligiga ishonch hosil qilish zarur.